

AGDER
fylkeskommune

Reiselivssatsing i Agder fylkeskommune

Styringsdokument

Januar 2025

Innhold

1	Fylkeskommunen og reiseliv	3
1.1	Om styringsdokumentet	3
1.2	Vårt reiselivsoppdrag	3
1.2.1	Hva er fylkeskommunens oppdrag på reiseliv	3
1.2.2	Begrunnelse	3
1.2.3	Hvordan løser vi oppdraget	3
1.3	Føringer	4
1.3.1	Regionplan Agder 2030 og reisemålsutvikling	4
1.3.2	VINN Agder	5
1.3.3	Samarbeids- og utviklingsavtaler med kommunene	5
1.3.4	Handlings- og økonomiplan 2025-2028	5
1.4	Tilskuddsordninger	5
1.4.1	Oversikt over relevante tilskuddsordninger	5
1.4.2	Tilskudd til reisemålsutvikling; bærekraftige opplevelser	5
1.4.3	Tilskudd til museum og regionale kulturinstitusjoner i Agder	6
1.5	Hvordan måler vi utvikling knyttet til reiseliv	6
1.6	Definisjoner reiseliv	7
2	Tverrfaglig reiselivsgruppe	8
2.1	Om tverrfaglig reiselivsgruppe	8
2.2	Satsingsområder tverrfaglig reiselivsgruppe	9
2.2.1	Bidra til å utvikle og tilgjengeliggjøre attraktive opplevelser	9
2.2.2	Besøksforvaltning i samarbeid med kommunene	9
2.3	Fagfelt og ressurser i tverrfaglig reiselivsgruppe	10
2.3.1	Kulturminnevern- og kulturturisme	10
2.3.2	Kultur, idrett og frivillighet	10
2.3.3	Strategi- og mobilitet	11
2.3.4	Bærekraftig utvikling	11
2.3.5	Plan	11
2.3.6	Virkemidler og entreprenørskap	12
3	Samarbeid i Agder om reisemålsutvikling	13
3.1	Aktører som bidrar til reisemålsutvikling	13
3.2	Mobilisering til samarbeid: Forum for reisemålsutvikling i Agder	14

1 Fylkeskommunen og reiseliv

1.1 Om styringsdokumentet

Dette er et styringsdokument for å avklare og beskrive rammer for og innhold i fylkeskommunens samlede innsats på reiselivsfeltet. Dokumentet er også mandat for arbeidet i tverrfaglig reiselivsgruppe og omtaler samarbeidsplattform for reiseliv i regi av fylkeskommunen. Målgruppen for dokumentet er administrasjon og politikere i fylkeskommunen samt våre eksterne samarbeidspartnere. Styringsdokumentet justeres ved behov, da arbeidet er under utvikling.

1.2 Vårt reiselivsoppdrag

1.2.1 Hva er fylkeskommunens oppdrag på reiseliv

For å nå målet om å utvikle Agder til en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig region - et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår, bidrar fylkeskommunen til å utvikle, tilgjengeliggjøre og synliggjøre bærekraftige og attraktive reisemål i Agder.

1.2.2 Begrunnelse

Bærekraftige og attraktive reisemål gir grunnlag for økonomisk verdiskaping i reiselivsnæringen, skaper arbeidsplasser for innbyggerne og skatteinntekter i kommunene. Et bærekraftig og attraktivt reisemål øker stedets bostedsattraktivitet gjennom at det etableres tilbud som kommer lokalbefolkningen til gode. Riktig utvikling av reisemål er dermed god lokal samfunnsutvikling, samtidig som at fornøyde besøkende kan bidra til å bygge stolthet og stedsidentitet hos innbyggerne.

1.2.3 Hvordan løser vi oppdraget

En av fylkeskommunens sentrale roller er å mobilisere og koordinere tilgjengelige ressurser og aktører. I tillegg har vi en rekke andre verktøy som bidrar til å utvikle, tilgjengeliggjøre og synliggjøre bærekraftige og attraktive reisemål i Agder.

- Vi har etablert et arbeidsfellesskap på tvers av fylkeskommunens fagområder for å utvikle gode reisemål (kap. 2).
- Vi har dedikerte ressurser til reisemålsutvikling på *avdeling for kulturminnevern og kulturturisme* og på *avdeling for virkemidler og entreprenørskap*.
- Vi bidrar med faste driftstilskudd til muséene og kulturinstitusjonene, og har forpliktelser som medeier i flere av disse.
- Vi har satsinger som bidrar til å forvalte og utvikle reisemål, bl.a. Prosjektstøtteordning for kystkultur, Fôra Matregion Agder, Vita Velo og Setesdalsfolk

- Vi legger til rette for ulike former for stedsutvikling gjennom flere tilskuddsordninger, samt forvalter og utvikler en rekke fellesgoder som gjør det attraktivt å besøke Agder.
- Vi legger til rette for næringsutvikling og etablering av næringsvirksomhet ved å delfinansiere næringshagene/inkubatorer, Innovasjon Norge og Driv Agder.
- Vi forvalter og utvikler fellesgoder som natur- og kulturressurser, herunder materiell og immateriell kulturarv, lokale mattradisjoner, historien vår mm.
- Vi arbeider bredt med infrastruktur og mobilitet, kollektivløsninger m.m.
- Vi veileder og bistår kommunene innen planlegging og stedsutvikling.
- Vi er majoritetseier i Visit Sørlandet AS. Selskapet er både landsdelsselskap og næringsklynge for reiseliv.
- Vi bidrar til synliggjøring av Agder (Sørlandet) som reisemål ved at vi delfinansierer markedsbudsjettet til Visit Sørlandet AS.
- Vi byr på kunnskapsgrunnlag og måleverktøy som viser status og utvikling.
- Vi er vertskap for samarbeidsplattformen *Forum for reisemålsutvikling i Agder*.

1.3 Føringer

1.3.1 Regionplan Agder 2030 og reisemålsutvikling

Regionplan Agder gir en rekke konkrete føringer for hva og hvordan fylkeskommunen skal innrette sin satsing på reisemålsutvikling for å nå målet om å utvikle Agder til en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig region i 2030. Utdragene nedenfor kan kobles direkte mot arbeidet med reisemålsutvikling.

De to førende prinsippene «vi tar hele Agder i bruk» og «vi tar vare på det vi har» er førende for fylkeskommunens arbeid med reisemålsutvikling.

Følgende punkter knyttet til bærekraftsprinsippene er relevante for reisemålsutvikling.

- Klima- og miljømessig bærekraft: Vi tar grønne reisevalg i hele regionen.
- Sosial bærekraft: Agder er kjent som en nyskapende og mangfoldig kulturregion. Samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor, academia og næringsliv om kultur skaper attraktivitet, sosial inkludering og økonomisk utvikling i hele Agder.
- Økonomisk bærekraft: Agder er en attraktiv region å besøke, med et variert og mangfoldig tilbud basert på kunst-, kultur og kulturarv, tilrettelagte naturopplevelser og lokale mattradisjoner.

Reisemålsutvikling bidrar til å innfri fem av regionplanens hovedmål

1. Kommunesentrene har et variert arbeidsliv, tjenestetilbud og opplevelses- og kulturtilbud.
2. Besøksnæringen kan bidra til et mer variert næringsliv som kommer hele regionen til gode.
3. Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn.

4. Verdiskapingen knyttet til kystkultur, kulturarv i indre bygder og trehusbyene har økt.
5. Kultur, idrett og en unik kulturarv gjør Agder til en attraktiv region, som trekker et voksende antall besøkende fra inn- og utlandet.

1.3.2 VINN Agder

Det er politisk vedtatt at *regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping 2030* (VINN Agder) skal erstattes med en *regional strategi*. Reiseliv blir et tema i strategien og dermed også førende for fylkeskommunens reiselivsoppdrag når strategien er vedtatt.

1.3.3 Samarbeids- og utviklingsavtaler med kommunene

Agder fylkeskommune har samarbeids- og utviklingsavtaler med samtlige kommuner i Agder. Innholdet i avtalene er førende for fylkeskommunens arbeid med reisemålsutvikling.

1.3.4 Handlings- og økonomiplan 2025-2028

Handlings- og økonomiplanen ble vedtatt i Fylkestinget 10.12.24 og er førende for hvilke tiltak som kan prioriteres og gjennomføres.

1.4 Tilskuddsordninger

Fylkeskommunen har en rekke tilskuddsordninger som kan knyttes til reisemålsutvikling. For fullstendig oversikt over alle fylkeskommunens tilskuddsordninger anno 2025, se våre nettsider: www.agderfk.no/tilskudd.

1.4.1 Oversikt over relevante tilskuddsordninger reisemålsutvikling

- [Næringsutvikling og klyngeutvikling](#)
- Bærekraftige opplevelser (se punkt 1.4.2)
- [Bygde- og næringsutvikling omkring villreinfjellet](#)
- [Forskningsmobilisering](#)
- [Prosjektstøtteordning for kystkultur, uthavner og europeisk kulturell rute](#)
- [Mindre kulturmiljøtiltak](#)
- [Kultur- og idrettstiltak](#)
- [Friluftslivstiltak](#)
- [Friluftslivets ferdselsårer](#)
- [Stedsutvikling, fysiske prosjekter](#)
- [Stedsutvikling, ikke fysiske prosjekter](#)
- [Normalladere for reiselivsnæringen i Agder](#)

1.4.2 Tilskudd til reisemålsutvikling; bærekraftige opplevelser

Dette er en ny tilskuddsordning i 2025. Ordningen vil bidra til en sterkere operasjonalisering av fylkeskommunens oppdrag på reiseliv. Det utarbeides nå

retningslinjer for tilskuddsordningen som vedtas politisk våren 2025.

Tilskuddsordningen lyses ut på www.regionalforvaltning.no og forvaltes av avdeling for virkemidler og entreprenørskap. I 2025 er det satt av kr. 1 million til ordningen.

1.4.3 Tilskudd til museum og regionale kulturinstitusjoner i Agder

Agder har et mangfold av museer med aktivitet i hele regionen. Sammen forvalter profesjonelle institusjoner og frivillige foreninger viktige deler av regionens historie og tilbyr opplevelser innenfor mange ulike tema. Fylkeskommunen bidrar med årlig driftsstøtte til en rekke av disse.

Vest-Agder-museet, Kunstsilo, Næs Jernverksmuseum, Aust-Agder museum og arkiv, Lindesnes fyrmuseum og UiA Naturmuseum og botanisk hage er de største regionale museer, med til sammen over 500 000 besøkende årlig.

I tillegg mottar blant annet også Fullriggeren Sørlandet, Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter, Brattekleiv skipsverft, Arkivet freds- og menneskerettighetssenter, Bragdøya kystlag, Tømmerrenna i Vennesla, Furøya IKS og Risøbank IKS driftsstøtte fra fylkeskommunen.

1.5 Hvordan måler vi utvikling knyttet til reiseliv

Fylkeskommunen oppdrag på reiseliv er å bidra til å utvikle bærekraftige og attraktive reisemål i Agder gjennom å mobilisere og koordinere tilgjengelige ressurser og aktører til samarbeid og ved å by på ulike verktøy som bidrar til utvikling. Ett av fylkeskommunens verktøy for å utvikle reisemål er å gi samarbeidspartnerne våre enkel og åpen tilgang til statistikk og nøkkeltall som beskriver Agder; Agdertall.

Agdertall.no er et analysenettverk i Agder representert ved KS, NAV, Statsforvalteren i Agder og Agder fylkeskommune. IKT Agder utvikler og drifter dataplattformen som gjør det mulig med automatisk oppdatering av data og enkel nedlastning av data på nettsidene.

Nettstedet fungerer som en kunnskapsplattform hvor vi finner oppdatert informasjon som viser utvikling i regionen. bl.a. om demografi, økonomi, arbeidsmarked, utdanning og nå også informasjon knyttet til reiselivsnæringen. Her kan vi følge utvikling i *overnattingsstatistikk* (gjester), *sysselsetting* (innbyggere) og verdiskaping (næringen) på de ulike reisemålene i Agder. Ved å følge utvikling knyttet til reiselivsnæringen følger vi indirekte utvikling på reisemålet.

Siden ligger som et tema under *næringsliv*.

Lenke til aktuell side på Agdertall: <https://agdertall.no/naringsliv/reiseliv/>.

1.6 Definisjoner reiseliv

For å sikre presis begrepsbruk og lik forståelse for ulike uttrykk knyttet til reiseliv har vi utarbeidet en enkel ordliste.

- **Reiseliv** er et samlebegrep for å beskrive en rekke tilbud, aktører og næringer som bidrar til å gjøre et sted attraktivt å besøke.
- **Turisme** og reiseliv brukes om hverandre og betyr det samme, men *turisme* er tradisjonelt tettere koblet til ferie- og fritidsmarkedet.
- **Reiselivsnæringen** er en fellesbetegnelse på virksomheter som i større eller mindre grad er avhengige av besøkende og deres forbruk: Overnatting-, servering-, formidling, opplevelser og deler av transportnæringen.
- **Reiselivsaktører** inkludere alle aktører som jobber med å gjøre et sted attraktivt å besøke og omfatter bedrifter, kulturaktører, frivillig og offentlig sektor, reisemåls-, destinasjons- og landsdelsselskap, reiselivsklynger.
- **Reiselivsproduktet** består av ulike tilbud besøkende tar i bruk knyttet til en reise og et opphold utenfor eget hjemsted.
- **Et reisemål** (eller destinasjon) kan defineres som et sted/område som tiltrekker seg besøkende med utgangspunkt i stedlige ressurser. Begrepet «*reiselivsdestinasjon*» brukes ofte, men *reisemål* er mer korrekt.
- **Reisemålsledelse** er en bredt sammensatt gruppe med deltagere fra privat, offentlig og frivillig sektor og eventuelt andre aktører i lokalsamfunnet, som samarbeider for å oppnå målene for reisemålet.
- **Destinasjonsledelse** og reisemålsledelse brukes gjerne om hverandre, men betyr nøyaktig det samme.
- **Et bærekraftig reisemål** ivaretar stedets natur, kultur og miljø, styrker sosiale verdier og næringslivets evne til lønnsomhet.
- **Merket for bærekraftig reisemål** er en merke- og sertifiseringsordning i regi av Innovasjon Norge. Flere reisemål på Sørlandet har oppnådd merket. Arbeid med resertifisering er en kontinuerlig prosess der man hver gang må oppnå bedre resultat for å beholde merket. Resertifisering skjer hvert tredje år.
- **Reisemålsutvikling (destinasjonsutvikling)** handler om å utvikle et sted eller et område slik at det blir attraktivt å besøke.
- **Besøkende** er et samlebegrep for ulike grupper som velger å besøke et sted. De besøkende har ulike formål med besøket, f.eks. ferie- og fritidsformål.
- **Besøksforvaltning** betyr å sikre en bærekraftig utvikling som er innenfor grensene til det natur, landskap, miljø, lokalsamfunn og lokal kultur tåler, samtidig som det gir grunnlag for sunn næringsdrift og lokal verdiskaping.
- **Fellesgoder** er kollektive eller offentlig goder som natur og kultur eller tilrettelegging for bruk av slike goder, som gjøres tilgjengelig for alle.

2 Tverrfaglig reiselivsgruppe

2.1 Om tverrfaglig reiselivsgruppe

Ett av fylkeskommunens verktøy i arbeidet med å utvikle, tilgjengeliggjøre og synliggjøre bærekraftige og attraktive reisemål i Agder er *tverrfaglig reiselivsgruppe*.

Hensikt og arbeidsform

Hensikten med tverrfaglig reiselivsgruppe er å styrke fylkeskommunens samlede leveranse på reisemålsutvikling, ved at fagområdene samarbeider effektivt og deler raust på tvers av intern organisering.

Hvordan gjør vi dette?

- Vi utveksler relevant informasjon på tvers i organisasjonen.
- Vi samarbeider om komplekse og tverrfaglige problemstillinger og oppgaver.
- Vi kobler relevante saker, fagfelt og virkemidler i fylkeskommunen.
- Vi utvikler relevante indikatorer for å måle fylkeskommunens innsats.
- Vi bidrar til kompetanseheving internt og hos våre samarbeidspartnere.
- Vi er vertskap for *Forum for reisemålsutvikling i Agder*, se punkt 3.2.

Koordinering av arbeidet i gruppen

Avdeling for virkemidler og entreprenørskap koordinerer arbeidet i tverrfaglig reiselivsgruppe. Det begrunnes med at attraktive reisemål er en premiss for verdiskaping i reiselivsnæringen, som er avdelingens primære mål og målgruppe.

Premisser for å lykkes

- Saker som løftes inn i gruppen eies alltid av én saksbehandler/avdeling, ikke av gruppen, og oppfølgingsansvaret ligger hos aktuell saksbehandler.
- Deltakerne
 - ✓ deler raust fra egne fagfelt og ser nytten ved å samarbeide.
 - ✓ har god forståelse for hvordan de bidrar til måloppnåelse med utgangspunkt i eget fagfelt, samtidig som eget arbeid og fagfelt styrkes.
 - ✓ deler relevant informasjon internt i egne avdelinger, med øvrige relevante avdelinger og fagfelt og med våre samarbeidspartnere.
- Ledergruppen i fylkeskommunen har god kjennskap til og anerkjenner gruppen og arbeidet som legges ned.
- Koordinator prioriterer å følge opp arbeidet i gruppen og har gode rutiner for å dokumentere og videreformidle resultater og utvikling internt og eksternt. Det utarbeides årsrapport i desember/januar.

2.2 Satsingsområder tverrfaglig reiselivsgruppe

Fylkeskommunens reiselivsoppdrag er å bidra til å utvikle, tilgjengeliggjøre og synliggjøre bærekraftige og attraktive reisemål i Agder. Tverrfaglig reiselivsgruppe bidrar til dette gjennom følgende to satsingsområder;

- 1) Bidra til å utvikle og tilgjengeliggjøre attraktive opplevelser.
- 2) Arbeide med besøksforvaltning på reisemålet i samarbeid med kommunene.

Satsingsområdene er pekt ut gjennom en intern prosess høsten 2024 med involverte avdelinger og fagområder. Satsingsområdene henger godt sammen.

2.2.1 Bidra til å utvikle og tilgjengeliggjøre attraktive opplevelser

Skal et reisemål tiltrekke seg besøkende må tilbudet på stedet oppleves som både attraktivt og tilgjengelig.

En opplevelse kan være et arrangement, en aktivitet, en reiserute eller andre tilbud på reisemålet. Opplevelsen kan defineres som attraktiv når den skaper reiselyst og motivasjon for å besøke et sted. I noen tilfeller kan selve reisen, overnattingen eller serveringen være tilstrekkelig motiv. En attraktiv opplevelse er ofte helt eller delvis tuftet på natur- og kulturressurser, arkitektur eller andre stedlige fellesgoder. En kulturressurs omfatter både materiell og immateriell kulturarv, historie, lokale mattradisjoner mm.

En opplevelse må også være *tilgjengelig* for å fremstå som attraktiv. Tilgjengelighet handler bl.a. om tilpasset infrastruktur som kollektivtilbud, ladepunkt, parkering, toaletter, skilting, informasjon, sykkelutleie eller sykkelveger/stier. Opplevd tilgjengelighet kan også handle om åpningstider eller at pris står i forhold til opplevd verdi.

Tverrfaglig reiselivsgruppe tar i bruk hele fylkeskommunes verktøykasse på reiseliv for å bidra til å utvikle og tilgjengeliggjøre attraktive opplevelser.

2.2.2 Besøksforvaltning i samarbeid med kommunene

Besøksforvaltning handler om å legge forholdene til rette for besøk, herunder forebygge og unngå uønskede konsekvenser av besøk, enten det er på naturmiljø, kulturmiljø og/eller lokalsamfunn. Om et område er preget av dårlig eller mangelfull tilgjengeliggjøring eller slitasje og forsøpling vil det sannsynligvis oppleves negativt for både besøkende og lokalbefolkning.

Besøksforvaltning kan også handle om å legge til rette for *mer* besøk. Det handler uansett om å finne den rette balansen; definere stedets tålegrense for antall besøkende, når på året det er ønskelig med besøk eller hvilke steder man ønsker at besøkende ledes til eller bort fra.

Tverrfaglig reiselivsgruppe kobler besøksforvaltning med lokal samfunnsutvikling og inviterer kommunene til et samarbeid for å skape en sterkere bevissthet knyttet til roller og arbeid samt utvikle gode verktøy for å forvalte og planlegge for besøk.

2.3 Fagfelt og ressurser i tverrfaglig reiselivsgruppe

Gruppen består av rådgivere fra en rekke avdelinger og fagfelt som representerer ulike perspektiver knyttet til fylkeskommunens reiselivsoppdrag. *Oversikten oppdateres og justeres når ny organisasjon i Agder fylkeskommune er på plass.*

Avdeling	Rådgivere	Avdelingsleder
Kulturminnevern og kulturturisme	Hans Christian Lund Rune Holbek Hege K. Martinsen	Hege K. Martinsen (vikar for Yvonne F. Willumsen)
Kultur, idrett og frivillighet	Christina Åsan Grasaas Annbjørg Lien	Ole Magnus Skisland
Strategi- og mobilitet	Marit Vatn Jensen	Signe Gunn Myhre
Bærekraftig utvikling	Kristoffer Øverland	Christina Milsom
Analyse	Børje Michaelsen	Gunnar Lindaas
Plan	Silje Utne Bjørke	Ingvild Skjong
Entreprenørskap og virkemidler	Kari Kleivset Siv Løvaas	Wenche Fresvik

2.3.1 Kulturminnevern- og kulturturisme

Avdeling for kulturminnevern og kulturturisme skal jobbe for økt interesse, bevaring og aktiv bruk av regionens kulturmiljø. Avdelingen følger bl.a. opp en rekke muséer og kulturinstitusjoner som tilbyr opplevelser innen mange ulike tema i hele fylke. Agders kulturarv er viktig for identitet og egenforståelse.

Samarbeid med offentlige og private aktører skal sikre tilgjengelighet og kunnskap om regionens kulturmiljø, slik at de blir til glede, undring og opplevelse for både innbyggere og besøkende. I det arbeidet inngår prosjektstøtteordningen for kystkultur, uthavner og europeisk kulturell rute.

Gjennom tilskuddsordninger, satsinger og arbeidsfelt bidrar avdelingen til å utvikle og tilgjengeliggjøre bærekraftige og attraktive opplevelser i Agder. Avdelingen jobber også med besøksforvaltning. Avdelingen har dedikerte ressurser til arbeidet med kulturturisme.

2.3.2 Kultur, idrett og frivillighet

Det er viktig for utviklingen av Agder å sikre at det regionale kulturlivet er preget av mangfold og skaperkraft. Avdeling for kultur, idrett og frivillighet bidrar til å utvikle et sterkt kunst-, kultur-, og idrettsliv i hele fylket, både innenfor det profesjonelle kulturliv, i frivillig sektor og idrett.

Avdelingen gir tilskudd til ulike kultur- og idrettsarrangementer, herunder festivaler. Avdelingen fremmer kultur, materiell kulturarv og særlig immateriell kulturarv som viktig element i et besøksperspektiv, med en særskilt satsing på å verne om UNESCO elementet i Setesdal - gjennom Setesdalsfolk.

Gjennom dette arbeidet bidrar avdelingen til å utvikle og tilgjengeliggjøre bærekraftige og attraktive opplevelser i Agder.

2.3.3 Strategi- og mobilitet

Avdeling for strategi og mobilitet har ansvar for det langsiktige arbeidet knyttet til mer bærekraftig mobilitet på Agder. Agders mobilitetsplan favner hele samferdselsområdet og viser hva avdelingen skal prioritere for å få til en enklere, tryggere og grønnere reise for innbyggere, næringsliv og besøkende.

Avdelingen håndterer også en tilskuddsordning for å etablere normalladere / destinasjonsladere, noe som vil skape rom for grønnere transport i et besøksperspektiv. I tillegg har avdelingen en satsing på å utvikle sykkel som både opplevelse og fremkomstmiddel.

Gjennom tilskuddsordninger, satsinger og arbeidsfelt bidrar avdelingen både til å utvikle og tilgjengeliggjøre bærekraftige og attraktive opplevelser, men også til besøksforvaltning.

2.3.4 Bærekraftig utvikling

Avdeling for bærekraftig utvikling har oppgaver innenfor både forvaltning, veiledning og utvikling, og skal være en pådriver for at Agder fylkeskommune og regionen oppnår bærekraftmålene i regionplanen.

Avdelingen ivaretar bl.a. forvaltningsoppgaver og tilrettelegging innenfor friluftsliv, høstbart vilt og innlandsfisk. Gjennom *Heiplanen* skal avdelingen også sikre leveområder for villreinen og levende bygder.

Gjennom tilskuddsordninger, satsinger og arbeidsfelt bidrar avdelingen både til utvikling og tilgjengeliggjøring av bærekraftige og attraktive opplevelser i Agder og i arbeidet med besøksforvaltning.

2.3.5 Plan

Planavdelingen arbeider med regional planlegging, veiledning og bistand til planleggingsoppgaver i kommunene, ivaretagelse av regionale interesser i kommunale planprosesser og stedsutvikling.

Avdelingen er tett på kommunene og deres arbeid med besøksforvaltning. I tillegg har avdelingen tilskuddsmidler til stedsutvikling, både til fysiske og ikke-fysiske stedsutviklingsprosjekter.

Gjennom tilskuddsordninger og arbeidsfelt bidrar avdelingen både til å utvikle bærekraftige og attraktive opplevelser og i arbeidet med besøksforvaltning.

2.3.6 Virkemidler og entreprenørskap

Avdeling for virkemidler og entreprenørskap skal bidra til økt bærekraftig næringsutvikling gjennom mobilisering, koordinering og forvaltning av regionalpolitiske virkemidler og legge til rette for økt innovasjonskapasitet i eksisterende og nye næringer, herunder reiselivsnæringen.

Avdelingen bidrar til utvikling av reiselivsnæringen gjennom å delfinansiere næringshagene, inkubator, Driv Agder og Innovasjon Norge. Avdelingen håndterer også fylkeskommunens markedsføringsbidrag til Visit Sørlandet AS. Videre har avdelingen en satsing på matregion Agder (Fora) som bl.a. bidrar til å utvikle mat som opplevelse.

Gjennom tilskuddsordninger, satsinger og arbeidsfelt bidrar avdelingen til å utvikle bærekraftige og attraktive opplevelser i Agder.

I tillegg har avdelingen en dedikert fagressurs på reiseliv og som blant annet har et overordnet blikk på fylkeskommunens reiselivsoppdrag samt ivaretar koordinatorrollen for arbeidet i tverrfaglig reiselivsgruppe.

3 Samarbeid i Agder om reisemålsutvikling

Å utvikle, tilgjengeliggjøre og synliggjøre bærekraftige og attraktive reisemål er et kollektivt ansvar som krever innsats fra og samarbeid mellom en rekke aktører.

3.1 Aktører som bidrar til reisemålsutvikling

Fylkeskommunen er bare en av mange aktører som samarbeider om utvikling på et reisemål.

Kommunene og de interkommunale politiske rådene

Kommunene er helt sentrale aktører, siden besøk skjer i kommunen. Kommunen har ansvar for en rekke tjenesteleveranser, setter utvikling på dagsorden gjennom planverk og politikkutvikling og koordinerer andre aktører lokalt. Agders fire interkommunale politiske råd (Lister, Region Kristiansand, Setesdal og Østre Agder) representerer ofte kommunene og er derfor sentrale aktører i dette arbeidet.

Destinasjonsselskapene i Agder

Agder har per i dag 7 destinasjonsselskap hvis oppgaver er å bistå reiselivsnæringen med markedsføring, vertskapsoppgaver og reisemålsutvikling i eget geografiske område, gjennom ulike satsinger og prioriteringer: Visit Kristiansand (ivaretas av Visit Sørlandet AS), Stiftelsen Visit Lindesnes, Visit Sirdal365 AS, Visit Setesdal AS, Smaabyen Flekkefjord SA, Risør min by AS og Lindvirke AS (Farsund).

Visit Sørlandet AS

Visit Sørlandet er både et landsdelsskap og en næringsklynge. Selskapet har ansvar for generisk markedsføring av Agder (Sørlandet), men tilbyr også betalt produktmarkedsføring for de ca. 190 partnerbedriftene (pr. desember 2024) i klyngen. I tillegg er Visit Sørlandet destinasjonsselskap for Kristiansand gjennom en egen avtale med kommunen (Visit Kristiansand). Visit Sørlandet bidrar også med oppgaver knyttet til destinasjonsutvikling hos andre reisemål/kommuner i Agder.

Fylkeskommunen er majoritetseier i selskapet (53,6 % av aksjene) og bidrar med årlig tilskudd til bl.a. markedsføring og klyngeutvikling.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge er reiselivsnæringens innovasjonspartner, og kan bidra med bl.a. kompetanseutvikling, bedriftsfinansiering, delfinansiering av bedriftsnettverk, reisemålsutvikling, og eier merkeordningen for bærekraftig reisemål. I tillegg har Innovasjon Norge ansvar for markedsføring av Norge som reisemål på de internasjonale markedene og bidrar med kundeinnsikt og kunnskapsdeling for økt konkurransekraft for reiselivsnæringen i Norge. Fylkeskommunen gir årlige oppdragsbrev til Innovasjon Norge Agder, bl.a. såkalte distriktsmidler.

Reiselivsnæringens førstelinjetjeneste

Det finnes en rekke andre aktører i Agder som bistår reiselivsnæringen direkte, enten det er til etablering eller videreutvikling av bedriften. Fylkeskommunen er deleier i og delfinansierer Lister Nyskaping, Lindesnesregionen næringshage, Pågang næringshage, Innoventus Sør og Driv Agder AS.

Andre aktuelle nettverk og aktører

- Agder idrettskrets
- Nettverket Innaskjærs (kystkulturaktører), Southern Norway Adventure Guide og eventuelle andre bedriftsnettverk for reiselivsnæringen.
- Bedriftsnettverk innen matproduksjon og mat som opplevelse: Innakva klynge, Bondens marked. REKO ringen, Made on Sandøya, Sirdalsmat, Sørlandets bakhage, Lokalmat i Setesdal, 4640 Søgne.

Kulturinstitusjonene

Vest-Agder-museet, Kunstsilo, Næs Jernverksmuseum, Aust-Agder museum og arkiv, Lindesnes fyrmuseum og UiA Naturmuseum og botanisk hage er de største regionale museer, med til sammen over 500 000 besøkende årlig.

Premissleverandører

Statsforvalteren i Agder, verneområdeforvaltninger, statlige direktorater, vegvesenet m.fl. setter ulike premisser for utviklingsarbeid på reisemålet.

3.2 Mobilisering til samarbeid: Forum for reisemålsutvikling i Agder

For å sikre et bredt og dialogbasert samarbeid på tvers av geografi, fagfelt og ansvarsområder etablerer fylkeskommunen *Forum for reisemålsutvikling i Agder*.

I forumet inviterer vi de regionale og lokale destinasjonsselskapene, Visit Sørlandet, Innovasjon Norge, de interkommunale politiske rådene og Statsforvalteren. I tillegg inviterer vi samtlige aktører listet opp i punkt 3.1 til en årlig utvidet samling om reisemålsutvikling.

Fylkeskommunens tverrfaglige reiselivsgruppe er vertskap for forumet og det legges opp til både fysiske og digitale møter. Vi inviterer til et oppstartsmøte 28. januar 2025.

Aktuelle tema som løftes frem i forumet knyttes til fylkeskommunens oppdrag på reiseliv generelt, og til de to satsingsområdene i tverrfaglig reiselivsgruppe spesielt:

- 1) utvikle og tilgjengeliggjøre bærekraftige og attraktive opplevelser på reisemålet og
- 2) besøksforvaltning i samarbeid med kommunene.

Møter i forumet finansieres av *avdeling for virkemidler og entreprenørskap*.

AGDER
fylkeskommune

Agder fylkeskommune

Postboks 788, Stoa
NO-4809 Arendal

Besøksadresse Kristiansand:
Tordenskjolds gate 25

Org.nr.: 921 707 134
Bank: 3207.28.74993

Besøksadresse Arendal:
Ragnvald Blakstads vei 1

www.agderfk.no

